

Crna Gora

Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2017-2020. godina, za 2019. godinu

jul 2020. godine

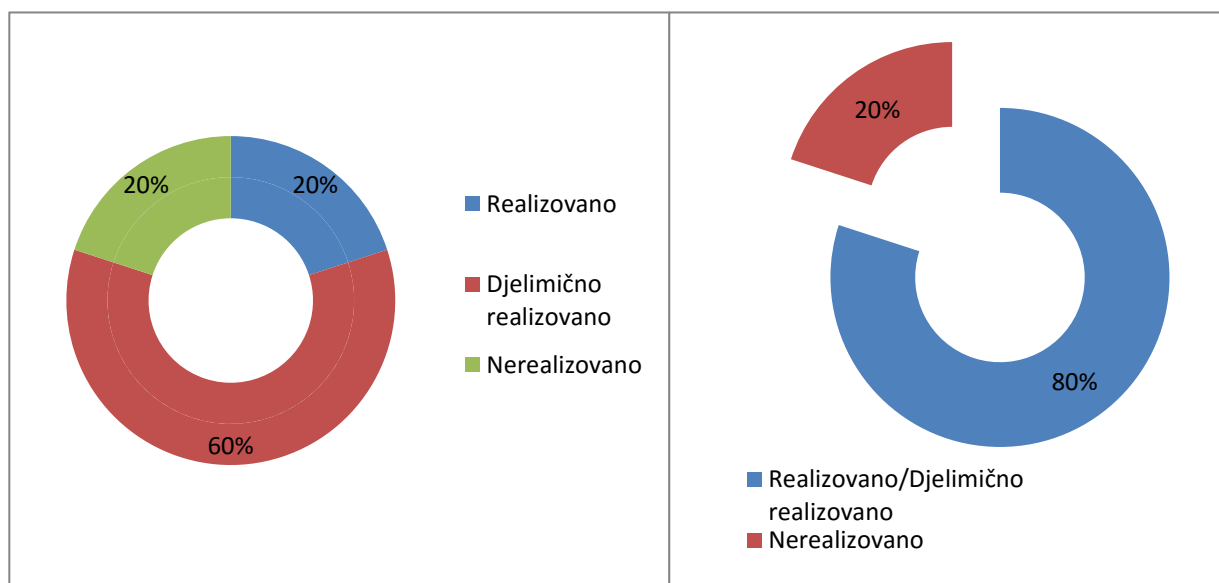
REZIME

Akcionim planom za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2017-2020. godina, u 2019. godini planirano je sprovođenje 10 mjera i to:

1. Donošenje Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o graničnim vrijednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora - transpozicija Direktive (EU) 2015/2193 o srednjim ložištima (u toku);
2. Donošenje Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina - transpozicija Direktive 2014/99/EU (realizovano);
3. Akreditacija laboratorije za sprovođenje EMEP programa u Zavodu za hidrometeorologiju i seizmologiju (nerealizovano)
4. Izgradnja kapaciteta za modeliranje kvaliteta vazduha u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine (nerealizovano)
5. Izrada izvještaja o sprovođenju Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha u 2018. godini (realizovano);
6. Fazna remedijacija deponije pepela i šljake TE "Pljevlja" (u toku)
7. Sanacija flotacionog jalovišta Gradac (u toku)
8. Izrada studije unaprijeđenja javnog prevoza putnika (u toku)
9. Sprovođenje edukativne kampanje o negativnim efektima paljenja poljoprivrednog otpada (u toku)
10. Izgradnja prve faze infrastrukture za toplifikaciju Pljevalja (u toku)

Od navedenih mjera dvije su u potpunosti realizovane, sprovođenje 6 mjera je u toku, dok su dvije mjere nerealizovane. Tokom izvještajnog perioda realizovane su i određene mjere čija je realizacija bila planirana tokom 2018. godine.

Grafik 1 – Stepen realizacije mjera iz Akcionog plana za 2019. godinu

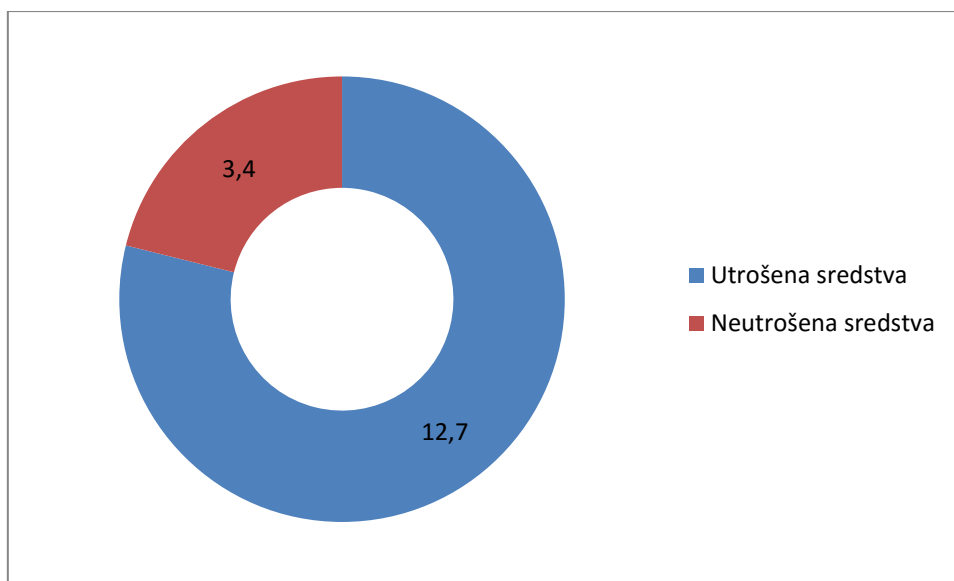

Mjere br. 9 i 10 nisu realizovane tokom izvještajnog perioda. Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju (ZHMS) dobio je kroz IPA projekat "Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori" vrijednu opremu za laboratorijske analize uzoraka vazduha, ali zbog kašnjenja u realizaciji ovog projekta, akreditacija laboratorije ZHMS po referentnim metodama za analizu kvaliteta vazduha nije realizovana tokom 2019. U Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine tokom 2019. godine nije bilo dodatnih zapošljavanja u oblasti zaštite vazduha, a postojeći kapaciteti nisu smatrani odgovarajućim za razvoj kapaciteta za matematičko modeliranje kvaliteta vazduha u ovoj instituciji. Utvrđivanjem prioriteta za realizaciju IPA sredstava predviđenih za period 2014-2020. godina izrađena je tehnička specifikacija opreme za modeliranje kvaliteta vazduha koju bi koristio ZHMS. Važno je napomenuti da ova institucija u meteorološkoj službi već ima razvijene kapacitete za korišćenje modela za kvalitet vazduha.

Za sprovođenje mjera predviđenih za realizaciju u 2019. planiran je utrošak od oko 16 miliona €. Mjere koje su u potpunosti realizovane (Izrada izvještaja za 2018. godinu, donošenje Pravilnika o emisijama lako isparljivih organskih jedinjenja) nisu zahtijevale dodatne troškove budući da se radi o mjerama koje se sprovode u okviru redovnih aktivnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma. Za sprovođenje mjera koje nijesu realizovane (Akreditacija laboratorije ZHMS, izgradnja kapaciteta AZPŽS) predviđen je iznos od €30.000 koji nije utrošen. Navedene insitucije su ova sredstva planirala kroz svoje budžete. Najveći dio iznosa koji je planiran za 2019. godinu odnosi se na investiciono zahtjevne mjere čija je realizacija u toku (Remedijacija i sanacija deponije Maljevac i jalovišta Gradac, izgradnja prve faze infrastrukture za toplifikaciju Pljevalja).

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj u Pljevljima 17. oktobra 2019. godine usvojila Informaciju o aktivnostima na realizaciji projekta toplifikacije Pljevalja i Informaciju o sanaciji crnih ekoloških tačaka u opštini Pljevlja, koje sadrže podatke o utrošenim sredstvima i vrijednosti zaključenih ugovora sa izvođačima radova. Za potrebe ovog izvještaja cjelokupna ugovorena sredstva smatraju se utrošenim jer nije moguće imati uvid u njihovu stvarnu potrošnju na terenu koja se mijenja iz dana u dan. Odnos planiranih i utrošenih sredstava dat je na grafičkom prikazu br. 2.

Grafik 2. Odnos utrošenih i neutrošenih sredstava planiranih za sprovođenje mjera

Utrošenim sredstvima smatra se **iznos od 12,7 miliona €**, (850.000€ izdvojenih iz kapitalnog budžeta za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju primarnog toplovoda i sprovođenje mjera smanjenja zagađenja u opštini Pljevlja, EPCG je uložila 664.290 € za izradu Idejnog projekta i Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu projekta ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja, čime se obezbjeđuje glavni izvor toplotne energije za toplifikaciju Pljevalja, dok je iz sredstava kredita Svjetske Banke potpisan Ugovor sa izvođačem radova za remedijaciju deponije Maljevac u iznosu od €3,298.626, kao i Ugovor za sanaciju flotacionog jalovišta Gradac u iznosu od €7,896.999), dok **se iznos od 3,4 miliona €** smatra neutrošenim, iako su određena sredstva već utrošena na isplatu naknada za eksproprijaciju zemljišta na kojem se izvode radovi. Rok za završetak faze remedijacije deponije pepela i šljake TE "Pljevlja" i jalovišta Gradac je IV kvartal 2020.

I) INFORMACIJA O REALIZOVANIM AKTIVNOSTIMA I IZAZOVIMA U POSTIZANJU CILJEVA

Operativni cilj 1: Unaprijeđenje pravnog i institucionalnog okvira, izgradnja kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha

U izvještajnom periodu realizovane su brojne aktivnosti vezane za ispunjenje ovog cilja. Pravni okvir je značajno unaprijeđen donošenjem Zakona o industrijskim emisijama („Sl. list CG", br. 17/19) kojim je u velikom dijelu u domaće zakonodavstvo transponovana Direktiva 2015/2193 o srednjim postrojenjima za sagorijevanje. Donošenjem Pravilnika o izmjenama pravilnika o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina („Sl. list CG", br. 8/19) potpuno je transponovana Direktiva 2014/99/EU, čime je zakonodavstvo u oblasti kvaliteta vazduha u Crnoj Gori potpuno usaglašeno sa relevantnim zakonodavstvom EU, izuzev sa Direktivom (EU) 2016/2284 o smanjenju emisija određenih zagađujućih materija na nacionalnom nivou, čije usklađivanje iziskuje izmjene i dopune Zakona o zaštiti vazduha („Sl. list CG", br. 25/10 i 43/15), kao i utvrđivanje nacionalne obaveze smanjenja kroz pregovore sa EU.

U dijelu izgradnje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha, tokom 2019. godine finalizovan je IPA projekat "Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori" vrijedan 1,1 milion € u okviru koga je nabavljena, instalirana i puštena u rad nova oprema za praćenje i analizu kvaliteta vazduha. U okviru projekta izvršena je obavezna revizija zona kvaliteta vazduha, postavljena su tri nova mjerna mjesta za praćenje kvaliteta vazduha, dok su na postojećim ugrađeni novi mjerni instrumenti i izvršeno premiještanje mjernih mjesta na reprezentativnije lokacije tamo gdje je to bilo moguće i potrebno.

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je krajem 2019. godine finansijski podržalo saradnju Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i austrijske Agencije za životnu sredinu, koja je rezultirala izradom inventara emisija zagađujućih materija u vazduh za period 2012-2018. godina i ažuriranjem inventara za kompletnu vremensku seriju od 1990. godine u skladu sa inoviranom metodologijom. Ažurirani inventar je kompletiran u martu 2020.

Operativni cilj 2: Uspostavljanje strateškog okvira u oblasti upravljanja kvalitetom vazduha

Aktivnosti vezane za realizaciju ovog operativnog cilja takođe su bile intenzivne u izvještajnom periodu, iako je Akcionim planom bila predviđena samo jedna mjera koja je realizovana (Izrada izvještaja o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za 2018. godinu). U aprilu 2019. godine održane su prve u nizu konsultacija vezanih za ažuriranje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha. Radionica „Lokalni planovi kvaliteta vazduha i ažuriranje Strategije upravljanja kvalitetom vazduha” koja je organizovana u okviru projekta „Jačanje kapaciteta za ubrzanje procesa pregovaranja sa EU”, koji finansira Ministarstvo vanjskih poslova Norveške, a sprovodi Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori u saradnji sa Kancelarijom za evropske integracije, okupila je predstavnike lokalnih uprava, Zajednice opština, Ministarstva održivog razvoja i turizma, Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore (GSV) i nevladinih organizacija. U okviru ovog procesa u junu 2019. godine održana je međunarodna radionica na temu "Saobraćaj i životna sredina" pod pokroviteljstvom UNECE. Na posebnom ekspertskom sastanku predstavljen je plan izrade Programa kontrole zagađivanja vazduha u skladu sa Direktivom (EU) 2016/2284 o smanjenju emisija određenih zagađujućih materija na nacionalnom nivou, koji je takođe podržan od strane UNECE-a. Nacrt Programa kontrole zagađivanja vazduha finalizovan je u septembru 2019. godine i trenutno se radi na njegovom ažuriranju u skladu sa inoviranim inventarom emisija zagađujućih materija u vazduh. **Ovaj Program predstavljaće sastavni dio inovirane Strategije upravljanja kvalitetom vazduha za period 2020-2024.**

Operativni cilj 3: Smanjenje emisija zagađujućih materija u vazduh

Akcionim planom za 2019. godinu planirana je realizacija pet aktivnosti za realizaciju ovog cilja. Sve planirane aktivnosti su započete, ali budući da se uglavnom radi o investiciono zahtjevnim i kompleksnim projektima, realizacija je još u toku.

Vezano za sanaciju flotacionog jalovišta Gradac tokom 2019. urađen je revidovan Glavni projekat remedijacije sa Procjenom uticaja za životnu sredinu i društvo, sproveden je međunarodni tender za izbor izvođača radova sa kojim je 23.09.2019. potpisan Ugovor,

vrijednosti €7,896,999.16 miliona. Građevinska dozvola za izvođenje radova remedijacije izdata je 05.11.2019, dok su radovi započeti 22.11.2019.

Usljed loših vremenskih prilika (snijega i kiše) na lokaciji se od decembra 2019. do sredine marta 2020. nijesu izvodili radovi na remedijaciji lokacije, ali su se izvodili radovi na izmiještanju dalekovoda 35KV Gradac-Šula, što je prva aktivnost definisana Ugovorom. Izvođeni su radovi na temeljnoj konstrukciji za stubove dalekovoda koji su privedeni kraju, a otpočeta je i montaža stubova dalekovoda. Po procjeni Nadzora nad izvođenjem radova, prezentovanoj u dostavljenom redovnom izvještaju, do sada je izvedeno oko 60% radova na izmiještanju predmetnog dalekovoda.

Dakle, izvođenje radova na remedijaciji lokacije Flotaciono jalovište Gradac je, uz određene poteškoće izazvane lošim vremenskim prilikama, sve do sredine marta ove godine, tj. do uvođenja privremenih mjera zaštite od infekcije koronavirusom, teklo po Dinamičkom planu i Ugovoru. Zbog neophodnosti poštovanja navedenih preporuka i mjera, Izvođač radova se susreo sa poteškoćama u nabavci materijala, organizaciji gradilišta, logistici i transportu, na šta je ukazao u službenom pismu dostavljenom 17.03.2020, u kojem je potvrdio da će učiniti sve što je moguće kako bi nastavio sa nesmetanim izvođenjem radova.

Odmah nakon poboljšanja epidemiološke situacije u Crnoj Gori, Izvođač radova i Nadzor dostavili su dana 26.05.2020. Jedinici za implementaciju projekta inovirani Dinamički plan sa projektovanim rokom završetka radova novembar 2020, umjesto jul 2020. što je bio originalni rok iz potpisanog Ugovora.

Kada je riječ o deponiji pepela i šljake Maljevac, tokom 2019. godine sproveden je niz aktivnosti koje su podrazumijevale revidovanje Glavnog projekta remedijacije, izdate su sve potrebne građevinske dozvole, i to za remedijaciju Kasete 2 i izmiještanje Paleškog potoka, a na međunarodnom tenderu izabran je izvođač koji će izvesti radove ukupne vrijednosti €3.29 miliona.

Iako su na dinamiku izvođenja radova uticale loše vremenske prilike u mjesecu aprilu 2020. (snijeg i kiša), isti su konstantno izvođeni, jer su materijali koji se dominantno koriste dostupni na samoj lokaciji (pozajmište gline). Radovi koji su izvođeni obuhvataju iskop gline na pozajmištu, njenom transportu, razastiranju i ugradnji, a sve u sklopu radova na tehničkoj rekultivaciji Kasete 2.

Do sada je cijela površina platoa Kasete 2 pokrivena prvim slojem gline debljine 30cm, i nakon što je utvrđeno da ugrađena glina zadovoljava parametre propisane Glavnim projektom, odobrena je ugradnja drugog sloja, koji je u ovom momentu ugrađen na više od 80% platoa, što je značajno u smislu da su šljaka i pepeo koji su deponovani u Kaseti 2 pokriveni i zatvoreni, i više ne postoji negativan uticaj na stanovništvo i životnu sredinu u smislu prašenja pepela sa otvorene kasete. U toku su radovi na izgradnji novog taložnika, dok se očekuje početak radova na elektro i termotehničkim instalacijama, i na ugradnji drenažnog sloja na Kaseti 2.

Takođe, Izvođač radova je, u cilju izmiještanja Paleškog potoka, izvršio čišćenje i krčenje terena duž dionice za izmiještanje, i na terenu obilježio osovinu nove trase na mjestima projektom definisanih poprečnih profila.

U narednom periodu, sa stvaranjem boljih vremenskih uslova koji će doprinijeti sušenju i procjeđivanju vode sa lokacije klizišta, fizički će se stvoriti uslovi za početak i ovih radova. Do sada je usljed loših vremenskih prilika i ogromnih količina voda koje su se pojavljivale na lokaciji klizišta bilo tehnički nemoguće, a i nebezbedno, izvoditi radove na sanaciji klizišta.

Konačno, izvođenje radova na remedijaciji deponije Maljevac je, uz određene poteškoće izazvane lošim vremenskim prilikama, sve do sredine marta 2020, tj. do uvođenja privremenih mjera zaštite od infekcije koronavirusom, teklo po Dinamičkom planu i Ugovoru. Zbog poštovanja navedenih preporuka i mjera, i sa njima povezanim logističkim poteškoćama Izvođač radova i Nadzor dostavili su dana 26. maja 2020. godine Jedinici za implementaciju projekta inovirani Dinamički plan sa projektovanim rokom završetka radova oktobar 2020, umjesto kraja juna što je bio originalni rok iz potpisanog Ugovora.

Preostale faze remedijacije deponije Maljevac biće realizovane i finansirane od strane EPCG kao operatera TE Pljevlja, koja je ukupnu investiciju procijenila na oko 20 miliona eura.

Prema informacijama koje je dostavilo Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, izrada Studije unaprijeđenja međugradskog prevoza putnika počela je u septembru 2019. godine, rok za završetak studije je godinu dana. Iako je priprema za Javni poziv za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama izvršena 2019. godine, zbog promjene procedura za dodjelu sredstava nevladinim organizacijama javni poziv nije realizovan u planiranom roku, do kraja 2019. godine. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 19.03.2020. raspisalo Javni konkurs za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama za sprovođenje edukativnih kampanja iz oblasti zaštite vazduha od zagađivanja i bezbednog upravljanja hemikalijama. U okviru ovog poziva realizovaće se sprovođenje edukativne kampanje o negativnim efektima paljenja poljoprivrednog otpada.

Izgradnja prve faze infrastrukture za toplifikaciju Pljevalja je u toku, iako u ovom slučaju treba imati u vidu da je inicijalni plan fazne izgradnje promijenjen. Naime, opština Pljevlja odustala je od izgradnje mini toplane, a Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić u okviru ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja predvidjela je radove na izgradnji baznog, vršnog i rezervnog izvora toplifikacije grada, kao i izmjenjivačke podstanice u krugu TE Pljevlja kapaciteta do 50MW, što će značajno ubrzati realizaciju ovog projekta. Opština Pljevlja je shodno tome sredstva obezbjeđena u kapitalnom budžetu prenamijenila za sprovođenje mjera energetske efikasnosti, kao i za rješavanje imovinsko pravnih odnosa na zemljištu na kojem je planiran primarni vod tople vode za napajanje sekundarne mreže budućeg sistema daljinskog grijanja u Pljevljima.

TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE

Strateški cilj: Zaštita vazduha od zagađivanja										
Operativni cilj 1: Unapređenje pravnog i inštitucionalnog okvira, izgradnja kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha										
Indikator učinka 1: Stepen usklađenosti pravnog okvira s relevantnom pravnom tekovinom										
Polazne vrijednosti: (2015)		Vrijednost na kraju druge godine sprovođenja strateškog dokumenta		Prelazna vrijednost (2019)			Vrijednost na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta			
Potpuna usklađenost je postignuta sa 7 od 10 direktiva u oblasti kvaliteta vazduha (70%)		Potpuna usklađenost je postignuta sa 10 od 12 direktiva u oblasti kvaliteta vazduha (83.3%)		Potpuna usklađenost je postignuta sa 11 od 12 direktiva u oblasti kvaliteta vazduha (91.6%)			Potpuna usklađenost (100%)			
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
1. Donošenje Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o graničnim vrijednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora-transpozicija Direktive (EU) 2015/2193 o srednjim ložištima	Objavljivanje u Službenom listu	MORT	2019 I kvartal	U TOKU	2019 IV kvartal	2021 III kvartal Donošenjem Zakona o industrijskim emisijama (Sl. list CG br. 17/19) Direktiva 2015/2193 je djelimično transponovana u domaće zakonodavstvo	0.00€	0.00€	MORT	Finalna transpozicija Direktive 2015/2193 izvršiće se donošenjem podzakonskog akta na osnovu Zakona o industrijskim emisijama, čime će se izmijeniti i Uredba o graničnim vrijednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz

										stacionarnih izvora.
2. Donošenje Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina - transpozicija Direktive 2014/99/EU	Pravilnik o izmjenama pravilnika o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina („Sl. list CG”, br. 8/19) Ostvarena je potpuna usklađenost sa Direktivom 2014/99/EU	MORT	2019 I kvartal		2019 IV kvartal		0.00€	0.00€	Redovna aktivnost MORT	
Operativni cilj 1: Unapređenje pravnog i inštitucionalnog okvira, izgradnja kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha										
Indikator učinka 2: Redovno izvještavanje o kvalitetu vazduha i emisijama zagađujućih materija u vazduh.										
Polazne vrijednosti (2015)		Vrijednost na kraju druge godine sprovođenja strateškog dokumenta			Prelazna vrijednost (2019)			Vrijednost na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta		
Broj automatskih stanica za praćenje kvaliteta vazduha: 7 Izveštavanje o kvalitetu vazduha prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu: posljednji Izveštaj o kvalitetu vazduha dostavljen 2015.		Broj automatskih stanica za praćenje kvaliteta vazduha: 7 Izveštavanje o kvalitetu vazduha prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu: posljednji Izveštaj o kvalitetu vazduha dostavljen 2018. (sa podacima za 2017.).			Broj automatskih štanica za praćenje kvaliteta vazduha: 10 Izveštavanje o kvalitetu vazduha prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu: posljednji Izveštaj o kvalitetu vazduha dostavljen 2020. godine (sa podacima za 2019.).			Broj automatskih štanica za praćenje kvaliteta vazduha: 10 Izveštavanje o kvalitetu vazduha prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu: posljednji Izveštaj o kvalitetu vazduha dostavljen 2021. godine (sa podacima za 2020.).		

(sa podacima za 2014. godinu). Izveštavanje prema LRTAP Konvenciji: posljednji Izveštaj o inventaru emisija zagađujućih materija u vazduh dostavljen 2013. godine (sa podacima 1990-2011.)		Izveštavanje prema LRTAP Konvenciji: posljednji Izveštaj o inventaru emisija zagađujućih materija u vazduh dostavljen 2013. (sa podacima 1990-2011.).			Izveštavanje prema LRTAP Konvenciji: posljednji Izveštaj o inventaru emisija zagađujućih materija u vazduh dostavljen 2020. (sa podacima 1990-2018.)			Izveštavanje prema LRTAP Konvenciji: posljednji Izveštaj o inventaru emisija zagađujućih materija u vazduh dostavljen 2021. (sa podacima 1990-2019.)		
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženj em)	Planirana sredstva	Realizo vana sredstv a	Izvor finansira nja	Preporuke za naredni period
3. Akreditacija laboratorije za sprovođenje EMEP programa u Zavodu za hidrometeorol ogiju i seizmologiju	Sertifikat o akreditaciji	ZHMS	2019 I kvartal	NEREALIZO VANO	2019 IV kvartal	2020 IV kvartal Zbog kašnjenja u realizaciji IPA projekta „Izgradnja kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori“ opremanje laboratorije ZHMS je izvršeno tek u oktobru 2019.	10,000.00€	0.00€	Budžet ZHMS	Zavod za hidrometeor ologiju i seizmologiju dužan je da u što kraćem roku akredituje laboratoriju za praćenje kvaliteta vazduha da bi zadatke iz svoje nadležnosti obavljao u skladu sa Zakonom o zaštiti vazduha i da bi podaci koji su rezultat preduzetih mjerjenja i analiza bili

										validni i uporedivi.
4. Izgradnja kapaciteta za modeliranje kvaliteta vazduha u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine	Izveštaj o stanju životne sredine dopunjen indikativnim podacima	AZPŽS	2019 I kvartal	NEREALIZOVANO	2019	Za ovu mjeru nije utvrđen novi rok jer će se kroz IPA program 2014-2020 raditi na razvoju kapaciteta za modeliranje u ZHMS	20,000.00€	0.00€	Budžet AZPŽS	Imajući u vidu da će se kroz realizaciju IPA sredstava predviđenih za period 2014-2020. izvršiti nabavka opreme za modeliranje kvaliteta vazduha koju će koristiti ZHMS, koji u meteorološkoj službi već ima razvijene kapacitete za korišćenje modela za kvalitet vazduha, ovu mjeru će u narednom periodu realizovati ZHMS
Operativni cilj 2: Uspostavljanje strateškog okvira u oblasti upravljanja kvalitetom vazduha										
Indikator učinka 1: Stepen sprovođenja mjera predviđenih strateškim dokumentima										

Polazne vrijednosti (2015)		Vrijednost na kraju druge godine sprovođenja strateškog dokumenta			Prelazna vrijednost (2019)			Vrijednost na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta		
Tokom 2015. realizovano je u potpunosti ili djelimično 6 od 9 planiranih mjera (66%) ¹		Stepen sprovođenja mjera predviđenih Akcionim planom za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha u 2018. godini: Tokom 2017. realizovano je u potpunosti ili djelimično 10 od 17 predviđenih mjera (58.8%)			Tokom 2019. realizovano je u potpunosti ili djelimično 8 od 10 planiranih mjera (80%)			Realizacija Akcionog plana (100%)		
Aktivnost	Indikator rezultata	odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
5. Izrada izvještaja o sprovođenju Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha u 2018.	Zaključak Vlade br.07-2868: Vlada Crne Gore je usvojila Izvještaj na sjednici od 27.06.2019. i zadužila AZPŽS da u najkraćem roku izvrši ažuriranje inventara zagađujućih materija u vazduhu	MORT	2019 I kvartal	REALIZOVANO	II kvartal 2019		0.00€	0.00€	Redovna aktivnost MORT	
Operativni cilj 3: Smanjenje emisija zagađujućih materija u vazduhu										
Indikator učinka 1: Vrijednosti emisija zagađujućih materija po sektorima										
Polazne vrijednosti (2015)		Vrijednost na kraju druge godine sprovođenja strateškog dokumenta (2018)			Prelazna vrijednost (2019)			Vrijednost na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta		

¹ Tokom 2015. godine sprovedene su mjere iz Akcionog plana za period 2013-2017.

Sektor sagorijevanja goriva u malim ložištima: CO 0.19 kt PM 10 0.05 kt PM 2.5 0.05 kt SOx 0.04 kt Sektor sagorijevanja goriva u industriji: CO 0.37 kt PM 10 0.09 kt PM 2.5 0.09 kt SOx 0.11 kt Sektor drumskog saobraćaja CO 5.82 kt PM 10 0.22 kt PM 2.5 0.36 kt NOx 4.61 kt		Sektor sagorijevanja goriva u malim ložištima: CO 0.22 kt PM 10 1.34 kt PM 2.5 0.05 kt SOx 0.04 kt Sektor sagorijevanja goriva u industriji: CO 0.36 kt PM 10 0.08 kt PM 2.5 0.08 kt SOx 0.10 kt Sektor drumskog saobraćaja CO 6.7 kt PM 10 0.35 kt PM 2.5 0.31 kt NOx 6.8 kt		2 *			3 **			
Aktivnost	Indikator rezultata	Odgovorna institucija	Datum početka sprovođenja	Status realizacije	Planirani datum završetka	Novi rok za realizaciju (s obrazloženjem)	Planirana sredstva	Realizovana sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period
6. Fazna remedijacija deponije pepela i šljake TE "Pljevlja"	Izveštaj o sprovođenju projekta	EPCG/TE Pljevlja	2019 I kvartal	U TOKU	2020 IV kvartal		€3,298.69 6.16	€3,298.69 6.16	Ugovor o zajmu sa Svjetskom bankom za projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje	
7. Sanacija flotacionog	Izveštaj o sprovođenju projekta	MORT/Vlada CG	2019 I kvartal	U TOKU	2019 IV kvartal	2020 Radovi su u toku, a rok	€ 7,896.999. 16	€ 7,896.999. 16	Ugovor o zajmu sa Svjetskom bankom za	Intezivirati aktivnosti kako bi se

² *Podaci za 2019 godinu će biti dostupni 2021, jer se inventar emisija zagađujućih materija u vazduh izrađuje za dvije godine unazad.

³ ** Vrijednost na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta nije moguće predvidjeti bez izrade projekcija emisija. Kako projekcije za 2020. godinu nijesu izrađene, stvarne vrijednosti za 2020. godinu će biti poznate 2022. godine kada bude izrađen inventar emisija za 2020. godinu.

jalovišta Gradac ⁴						završetka je novembar 2020. Budući da se radi o investiciono zahtjevnom, kompleksno m inženjerskom projektu čije su faze uslovljene sprovođenje m procedura Svjetske banke, propisima o izgradnji složenih inženjerskih objekata i procesom međunarodni h nabavki, tender je raspisan 24.05. 2019. godine, a prijava građenja je izvršena 24.09.2019. godine			projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje	radovi završili u novopost avljenom roku.
8. Izrada Studije	Izrađena studija	MSP	2019 I kvartal	U TOKU	2019 IV kvartal	Novi rok za izradu studije	150.000 €	150.000 €	Sredstva dobijena od	Intezivira ti

unaprijeđenja javnog prevoza putnika						je 2020. godina Izrada Studije unapređenja međugradskog prevoza putnika počela je u septembru 2019, a rok za završetak Studije je godinu dana.			Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj	aktivnosti kako bi Studija bila izrađena u novopostavljenom roku.
9. Sprovođenje edukativne kampanje o negativnim efektima paljenja poljoprivrednog otpada	Izveštaj o sprovedenoj kampanji	MORT/MPRR	2019 I kvartal	U TOKU	2019 IV kvartal	2020 Iako je priprema za Javni poziv za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama izvršena 2019. godine, zbog promjene procedura za dodjelu sredstava nevladinim organizacijama javni poziv nije realizovan u planiranom roku, do kraja 2019. godine.	€25,000	€ 0.00	Budžet MORT	Intenzivirati aktivnosti kako bi se edukativna kampanja sprovela u novopostavljenom roku.

						Raspisan je javni konkurs (19.03.2020) za raspodjelu sredstava NVO-ima za sprovođenje kampanje				
10. Izgraditi prvu fazu infrastrukture za toplifikaciju Pljevalja	Izgrađena infrastruktura	Opština Pljevlja	2019 I kvartal	U TOKU	2023 IV kvartal Opština Pljevlja je prenamjerala obezbjeđena sredstva za izradu projekta glavnog toplovoda, dok se EPCG obavezala na obezbjeđenje glavnog, vršnog i rezervnog izvora toplotne energije u okviru ekološke rekonstrukcije		€5.100.000	€ 664.290.00 € 850.000	EPCG /Budžet Opštine Pljevlja	Dalju izgradnju infrastrukture planirati sa realnijim rokovima kroz ažuriranu Strategiju upravljanja kvalitetom vazduha.

					kcije TE Pljevlja, Budući da je planirani rok završetka ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja, u okviru koje će se obezbjediti i izvor toplotne energije i obezbjediti i tehnički uslovi za izgradnju magistralnog toplovoda 2023. godina, za izgradnju prve faze izgradnje infrastrukture za toplifikaciju Pljevlja uzet je ovaj rok.					
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

III) PREPORUKE ZA NAREDNE FAZE SPROVOĐENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA

Preporuke za narednu fazu sprovođenja strateškog dokumenta su:

- Izvršiti finalnu transpoziciju Direktive 2015/2193 donošenjem podzakonskog akta na osnovu Zakona o industrijskim emisijama, čime će se izmjeniti i Uredba o graničnim vrijednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora;
- Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju (ZHMS) dužan je da u što kraćem roku akredituje laboratoriju za praćenje kvaliteta vazduha da bi zadatke iz svoje nadležnosti obavljao u skladu sa Zakonom o zaštiti vazduha i da bi podaci koji su rezultat preduzetih mjerenja i analiza bili validni i uporedivi;
- Imajući u vidu da će se kroz realizaciju IPA sredstava predviđenih za period 2014-2020. izvršiti nabavka opreme za modeliranje kvaliteta vazduha koju će koristiti ZHMS, koji u meteorološkoj službi već ima razvijene kapacitete za korišćenje modela za kvalitet vazduha, izgradnja kapaciteta za modeliranje kvaliteta vazduha će u narednom periodu biti obaveza ZHMS;
- Intenzivirati radove na sanaciji flotacionog jalovišta Gradac i aktivnosti vezane za izradu Studije unaprijeđenja javnog prevoza putnika i sprovođenje edukativne kampanje o negativnim efektima paljenja poljoprivrednog otpada kako bi navedene mjere bile realizovane u novopostavljenim rokovima;
- Dalju izgradnju infrastrukture za toplifikaciju Pljevalja planirati sa realnijim rokovima kroz ažuriranu Strategiju upravljanja kvalitetom vazduha.